

18.06.02

Asia **NAISTEN JA MIESTEN TASA-ARVON EDISTÄMINEN SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALALLA**

**VALTAVIRTAISTAMISOHJE
PILOTTIHANKE**

TAVOITTEET JA SOVELTAMISALA

1 Tavoite

Ohjeen tavoitteena on luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Valtavirtaistamismallia testataan ja tarkistetaan ministeriön hallinnonalalla saatujen kokemusten mukaisesti yleisen, valtionhallintoon soveltuvan mallin kehittämiseksi.

2 Soveltamisala

Ohjetta sovelletaan

- 1) sukupuolivaikutusten arviointiin lainsäädännön valmistelussa
- 2) tasa-arvon edistämistavoitteiden huomioonottamiseen muissa hankkeissa
- 3) tasa-arvon edistämiseen henkilöstöpolitiikassa
- 4) ministeriön ja sen alaisten virastojen ja laitosten tulossopimuksiin

SUKUPUOLIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI LAINVALMISTELUSSA

3 Sukupuolivaikutuksen arvioiminen

Lainvalmisteluhankkeissa arvioidaan lain mahdolliset sukupuolivaikutukset sekä mahdollisuus edistää sukupuolten tasa-arvon toteutumista.

4 Päätös arvioinnin suorittamisesta

Päätös sukupuolivaikutusten arvioinnin suorittamisesta tehdään lainvalmisteluhanketta asetettaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen:

- a) Kun lainvalmistelua varten asetetaan työryhmä (hankeryhmä, toimikunta tai vastaava) sukupuolivaikutuksen arvioiminen ja mahdollinen resurssitarve sisällytetään toimeksiantoon ja otetaan tarpeen mukaan huomioon kokoonpanossa asianomaisen osastopäällikön esityksestä
- b) Kun lainvalmistelu suoritetaan ilman työryhmän tai vastaavan asettamista selvitetään sukupuolivaikutusten arvioimisen tarve viimeistään, kun hanke merkitään hankerekisteriin, arvioinnin suorittamisesta päättää osastopäällikkö
- c) Myös kiireellisissä lainvalmisteluhankkeissa (esim. budjettilait) sukupuolivaikutukset pyritään arvioimaan mahdollisuuksien mukaan.

Arvioinnin suorittamista koskeva päätös merkitään hankerekisteriin ja annetaan tiedoksi talous- ja suunnitteluosastolle.

5 Talous- ja suunnitteluosaston lausunto

Kun sukupuolivaikutus arvioidaan merkittäväksi ja/tai arvioinnin suorittamiseen tarvitaan lisäresursseja tehdään sukupuolivaikutusten arviointisuunnitelma. Suunnitelmasta pyydetään talous- ja suunnitteluosaston lausunto. Suunnitelma koskee mm. arvioinnin kohteen määrittelyä tai arviointikysymyksiä, asiantuntemuksen hankkimista, resurssitarvetta, toteuttamista ja raportointia sekä tulosten huomioonottamista.

6 Arviointiperusteet

Sukupuolivaikutuksia arviotaessa kiinnitetään tarpeen mukaan huomiota lainsäädäntöhankkeen vaikutuksiin naisten ja miesten:

- 1) taloudelliseen asemaan
- 2) mahdollisuuksiin toteuttaa vanhemmuutta ja yhdistää työ- ja perhe-elämä
- 3) koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen
- 4) työmahdollisuuksiin, työllisyyteen ja työttömyyteen, työn laatuun, ammatilliseen ja urakehitykseen.
- 5) yhteiskunnallisten vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksien toteutumiseen
- 6) terveyteen ja sairastavuuteen sekä näihin liittyvien palvelujen tarpeeseen
- 7) turvallisuuteen ja väkivallan uhkaan
- 8) yhteiskunnallisen osallisuuden turvaamiseen
- 9) ajankäyttöön, harrastuksiin ja virkistystyksen tarpeeseen sekä
- 10) muihin tekijöihin, joilla on merkitystä sukupuolten tasa-arvon toteuttamisen kannalta

Ministeriö voi antaa tarkempia ohjeita sukupuolivaikutusten arvioimisesta

7 Arvioinnin tulokset ja niiden huomioonottaminen

Selvitys arvioinnin tuloksista ja niiden huomioonottamisesta lainvalmistelussa raportoidaan valmisteluasiakirjoissa ja sisällytetään lakiesityksen perusteluihin. Esityksen perusteluissa mainitaan myös siitä, ettei esityksellä arvioida olevan vaikutusta sukupuolten asemaan.

TASA-ARVON EDISTÄMISTAVOITTEIDEN HUOMIOONOTTAMINEN MUISSA HANKKEISSA

8 Muut hankkeet

Tässä tarkoitettuja muita hankkeita ovat ministeriön strategiat, suunnitelmat, ministeriön toiminnan kehittämishankkeet, ministeriön rahoittamat tutkimus- ja kehittämishankkeet sekä säännönmukainen tilastotuotanto.

9 Hankesuunnitelma

Mikäli kehittämishankkeella on merkitystä sukupuolten aseman tai tasa-arvon edistämisen kannalta, hankesuunnitelmassa esitetään ne toimet, joilla tasa-arvon edistämistavoite otetaan huomioon hankkeen toteuttamisessa.

Milloin tutkimus- tai selvityshanke kohdistuu kysymyksiin, joilla voi olla merkitystä sukupuolten tasa-arvon kannalta, hankesuunnitelmassa selvitetään, kuinka sukupuolinäkökulma otetaan hankkeessa huomioon.

10 Raportointi, seuranta ja arviointi

Hankkeen raportoinnissa, seurannassa ja arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, kuinka 9 -kohdassa tarkoitettu hankesuunnitelma on toteutettu.

Hankkeen valvojan tehtäviin kuuluu valvoa, että edellä 9-kohdassa mainittu tasa-arvon edistämistavoite toteutetaan hankesuunnitelman mukaisesti.

11 Ohjausryhmän kokoonpano

Mikäli hanketta varten asetetaan ohjausryhmä, sen kokoonpanossa pyritään naisten ja miesten tasapuoliseen edustukseen.

12 Tilastotuotanto

Henkilöitä koskevan tilastotuotannon ja rekisterin perusaineistosta tulee ilmetä henkilön sukupuoli.

Tilastotuotannon kehittämisessä, mukaan luettuna analyysien ja tunnuslukujen kehittäminen otetaan huomioon sukupuolten tasa-arvon edistämisen tarpeet.

TASA-ARVON EDISTÄMINEN HENKILÖSTÖPOLITIIKASSA

13 Henkilöstöpolitiikka

Ministeriö päättää vuosittain toimenpiteistä, joilla sukupuolten tasa-arvoa edistetään ministeriön henkilöstöpolitiikassa. Näihin sisältyvät erityisesti toimenpiteet, joilla

- 1) poistetaan naisten ja miesten väliset sukupuoleen perustuvat palkkaerot
- 2) edistetään naisten ja miesten tasapuolista sijoittumista eri tehtäviin ja asemiin sekä edistetään naisten pääsyä johtotehtäviin
- 3) edistetään työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista

MINISTERIÖN JA SEN ALAISTEN VIRASTOJEN JA LAITOSTEN TULOS-SOPIMUKSET

14 Tulossopimukset

Tulossopimukseen sisällytetään virasto/laitoskohtaisten ohjeiden antaminen siitä, miten niissä luodaan ja vakiinnutetaan sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla tasa-arvon edistäminen sisällytetään osaksi asioiden valmistelua, päätöksentekoa, toimeenpanoa, seurantaa ja arviointia.

TIEDOTTAMINEN

15 Tiedottaminen

Ministeriön hallinnonalalla asetetuista sukupuolten tasa-arvon edistämistavoitteista ja niiden toteutumisesta tiedotetaan aktiivisesti. Tiedottamisesta vastaavat asianomaiset osastot ja valmistelijat yhdessä viestintäyksikön kanssa.

Helsingissä 18 päivänä kesäkuuta 2002

Kansliapäällikön sijainen, osastopäällikkö

Arto V. Klemola

Johtaja

Leila Räsänen